

8. marts-initiativets kommentarer til ”Prostitution i Danmark” (SFI)

Det nationale forskningscenter for velfærd (SFI) udgav den 8. juni 2011 forskningsrapporten ”Prostitution i Danmark” (PID). Kortlægningen havde til hensigt ”at opgøre omfanget af prostitution i Danmark og skabe viden om prostitutionsområdet, herunder afdække prostitutionens organisering samt de prostitueredes levevilkår”.¹

Forskningsunderbygget viden om sexindustrien er væsentlig for fremtidig forebyggelse af omfanget af prostitution og menneskehandel til seksuel udnyttelse. 8. marts-initiativet hilser derfor SFI’s rapport velkommen og har set frem til dens udgivelse.

En gennemlæsning af rapporten viser dog alvorlige forskningsmæssige problemer, der betyder, at rapporten ikke giver et retvisende billede af prostitutionen i Danmark i 2010. **Rapportens konklusioner er ikke tilstrækkeligt underbyggede, undersøgelsen er ikke repræsentativ, og den indeholder stort set ingen viden om den største og mest udsatte gruppe prostituerede, de udenlandske kvinder.**

SFI udtaler i en pressemeddelelse i forbindelse med rapportens udgivelse d. 8. juni 2011: ”SFI’s kortlægning viser også, at prostitution er et meget nuanceret fænomen”.² På grund af den manglende repræsentativitet er disse nuancer ikke dokumenteret tilstrækkeligt:

Udenlandske prostitueredes vilkår og vilkårene for kvinder ophørt i prostitution er stort set usynlige i rapporten, således at resultaterne skævvrides til fordel for danske, ressourcestærke, aktivt bordelprostituerede.

At forskerne mellem linjerne næsten konkluderer, at gadeprostitution er det egentlige problem, og at bordelprostitution ikke er specielt problematisk, forekommer tendentiøst set i lyset af den manglende repræsentativitet.

I rapporten er der også foretaget et diskursskifte, idet prostitution rent terminologisk beskrives som et arbejde. Dette valg begrundes ikke. Der sker også en besynderlig nedtoning af den vold og de grænseoverskridelser, prostituerede oplever, og der reflekteres ikke over, hvorfor voldsprocenterne er lavere i denne undersøgelse end i alle andre lignende undersøgelser.

Baggrunden for 8. marts-initiativets konklusioner gennemgås i detaljer i det nedenstående. Desuden vedlægges analyse af undersøgelsens statistiske metode foretaget af statistiker Inge Henningsen, Københavns Universitet.³

Problemområder

Følgende forhold finder vi især problematiske:

1. Udenlandske kvinders vilkår og menneskehandel til prostitution
2. Inddragelse af interessenter
3. Udvalgelse og anvendelse af eksisterende forskning
4. Design og statistisk metode
5. Opgørelserne af omfanget af prostitution
6. Organisering og tredjeparts udnyttelse af personer i prostitution
7. Prostitution som socialt problem
8. Psykiske problemer, grænseoverskridelser og vold

¹ ”Prostitution i Danmark”, SFI, 2011 - (PID) – s. 9

² <http://www.sfi.dk/Default.aspx?ID=4599&Action=1&NewsId=3014&PID=9206>

³ Inge Henningsen, Institut for Matematiske Fag, Det naturvidenskabelige fakultet, Københavns Universitet

Derudover har man fra politisk hold valgt, at undersøgelsen hovedsagelig skulle fokusere på aktivt prostituerede, selv om resultaterne skal anvendes i forbindelse med kommende forebyggelsesstrategier på prostitutionsområdet. Det ville derfor have været hensigtsmæssigt også at fokusere på efterspørgslen efter prostitution og hvordan man begrænser denne samt på erfaringer fra mennesker, der er kommet ud af prostitution. Begge grupper ved vi for lidt om.

Undersøgelsen bekræfter dette. Der er ikke meget nyt under solen i de fremkomne resultater. Det er allerede kendt viden, at prostitution kan være en fremadskridende og i en del tilfælde ødelæggende proces, og at en del prostituerede erkender og oplever skadevirkningerne efter prostitutionen, når de er ophørt med at prostituere sig – nogle endda først lang tid efter, at de er ophørt. Det er kendt viden, at den væsentligste grund til at gå ind i prostitution, er økonomi; at mange ønsker at forlade prostitution, men har vanskeligt ved det; at prostituerede stigmatiseres; og at sexkøberne udsætter prostituerede for vold og andre grænseoverskridende og traumatiserende oplevelser som beskrevet i rapporten.

Erfaringerne fra tidligere prostituerede er kun repræsenteret i rapporten i et meget lille omfang. Det er erfaringer, der kun kan undersøges grundigt ved en forløbsundersøgelse over en årrække. Det er derfor positivt, at SFI understreger, at rapporten blot formidler et øjebliksbillede, og at man, hvis man ønsker et grundigere indblik i eventuelle følgevirkninger ved prostitution, bør foretage en sådan forløbsundersøgelse.⁴ Vi håber, at man fra politisk side vil fokusere på en sådan i de kommende år.

8. marts-initiativet savner et langt stærkere forskningsmæssigt fokus på

- a) personer, der er kommet ud af prostitution, de strategier, de har anvendt for at komme ud af sexindustrien, og de behov, de har haft for støtte
- b) sexindustriens organisering, herunder alfonser, menneskehandlere, bordelejere og deres kriminalitet
- c) udenlandske prostitueredes vilkår og behov for rehabilitering
- d) sexkøberne og hvad der kan få dem til at ophøre med at købe sex
- e) prostitutionens konsekvenser for ligestillingen i samfundet

Forskning på disse områder ville give samfundet mulighed for at

- udvikle vidensbaserede forebyggelsesstrategier, så færre unge ender i prostitution
- styrke metoder til efterforskning af organiseret kriminalitet, herunder handel med mennesker til prostitution
- skabe sociale tiltag, der styrker menneskers mulighed for at komme ud af prostitution
- skabe videnunderbyggede tiltag for mænd, der ønsker støtte til at ophøre med at købe sex
- styrke ligestillingsarbejdet og kvinders stilling i samfundet gennem viden om, hvordan man bekæmper den seksualisering og udnyttelse, der sker af især piger og kvinder i sexindustrien, og hvilken betydning denne udnyttelse har for kvinders vilkår generelt

ad 1. Udenlandske prostituerede og menneskehandel til prostitution

Kriminalitet i forbindelse med prostitution og menneske(kvinde)handel antages internationalt at være et voksende problem, og nogle hævder, at det nu er af samme størrelsesorden som den internationale narkotikakriminalitet.. Det er derfor afgørende, at lovinitiativer omkring prostitution udformes således, at de forhindrer/vanskeliggør menneskehandel og andre former for tvang og udnyttelse i prostitution, og at sociale tilbud designes, så de favner de særlige vilkår, udenlandske prostituerede er underlagt.

---

⁴ PID, s. 14

Al tilgængelig viden tyder på, at der i Danmark forekommer menneskehandel og andre former for tvang og udnyttelse primært i forhold til udenlandske prostituerede. Det skønnes i SFI-rapporten, at omkring halvdelen af de kvindelige prostituerede i Danmark nu er udenlandske. Men rapporten indeholder meget få oplysninger om de udenlandske prostituerede og deres forhold og bibringer derfor ikke det vidensgrundlag, der er behov for, ligeledes som den manglende repræsentativitet, hvad angår udenlandske prostituerede, skrævvrider den viden, rapporten formidler om andre grupper af prostituerede.

Viden om denne gruppe er afgørende, for en hensigtsmæssig udformning af lovinitiativer og andre indgreb, både af hensyn til de udenlandske prostituerede selv, danske prostituerede og Danmarks tiltrækningskraft på international kriminalitet.

Den store andel udenlandske prostituerede er et resultat af en udvikling, der har fundet sted i de sidste 10-30 år. Dette rejser en række spørgsmål, som rapporten ikke besvarer:

- Repræsenterer dette en tilvækst i prostitutionens omfang eller en hel/delvis erstatning af danske prostituerede?
- Hvordan har den tidsmæssige udvikling været i antal udenlandske prostituerede, absolut og i forhold til danske?
- Hvorfra sker rekrutteringen af udenlandske prostituerede?
- De udenlandske prostitueredes fordeling på prostitutionsformer, tidsmæssigt og nationalt/regionalt
- Fremskrivning af antal udenlandske prostituerede, absolut og i forhold til danske
- Opholdsgrundlag (turistvisum/EU-regler/opholdstilladelse/ægteskab/etc.)
- Grundlag for økonomisk legal/illegal aktivitet
- Skøn over opholdstider i Danmark
- De udenlandske prostitueredes levevilkår, voldsudsathed og helbredsmæssige tilstand
- De udenlandske prostitueredes behov for og ønsker til rehabiliteringstiltag og eventuelt ophold i Danmark

ad 2. Inddragelse af interessenter

Udvælgelse af personer til SFI's følgegruppe

SFI nedsatte i forbindelse med undersøgelsen en følgegruppe. Men de interessenter, der har størst erfaring med social støtte til mennesker i prostitution og rehabilitering af ofre for kvindehandel, Reden, Reden International og Hope Now, var ikke med i følgegruppen kun som fagpersoner i forbindelse med selve undersøgelsen. Netop disse tre organisationer kunne have bidraget med forslag og erfaringer til, hvordan man kunne komme i kontakt med udenlandske prostituerede i den tidlige fase af undersøgelsen.

Heller ingen af de kvinder, der lever med skader efter prostitution, og som offentligt er gået ud og har modsagt Seksualpolitisk Forums eller Sexarbejdernes Interesseorganisationes antagelser om, at prostitution ikke er skadeligt, fik plads i følgegruppen, selv om de ønskede at deltage.

Kvinder, der ikke længere er aktive i prostitution, har ofte andre erfaringer, en erkendelse af og et mere dybtgående kendskab til mekanismerne i prostitution, end kvinder, der stadig er aktive i prostitution. Alligevel valgte SFI udelukkende at lade den mangfoldige gruppe af prostituerede repræsentere af talspersonen for Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO), Susanne Møller, i følgegruppen, trods det faktum, at organisationen langt fra er repræsentativ, selv ikke for gruppen af

aktive prostituerede. Samtidig har Sexarbejdernes interesseorganisation en politisk agenda om og snævre egenøkonomiske interesser i at gøre prostitution til et ”almindeligt” arbejde - og repræsenterer *ikke* kvinder, der har skader efter prostitution.

SFI begrundet ikke, hvorfor man har valgt at vægte en politisk lobbyorganisation af aktivt prostituerede i følgegruppen uden samtidig at vægte personer med prostitutionserfaring, der er politisk uenige med denne lobbyorganisation. Men både SFI og SIO har givet til kende, at de ønskede en politisk *neutral* undersøgelse. Det ville derfor have tjent SFI at søge at skabe en nogenlunde neutral følgegruppe.

8. marts-initiativet, som arbejder politisk for at bevare opfattelsen af prostitution som et socialt problem og af prostitution som udnyttelse i forlængelse af FN's Kvindekonvention og Palermoprotokollen, var heller ikke repræsenteret som netværk i følgegruppen. Hanne Helth, den ene af 8. marts-initiativets to talspersoner, blev som den eneste fra de ngo-grupper, der arbejder for at begrænse prostitution som politisk tema, bedt om at deltage i ressourcegruppen, men *under den betingelse*, at hun kun måtte repræsentere sig selv, ikke 8. marts-initiativet eller sin organisation Dansk Kvindesamfund. 8. marts-initiativets 29 organisationer var derfor *ikke* repræsenteret i følgegruppen, selv om det af den endelige rapport fremstår således.

Det er også kritisabelt, at tidligere prostitueredes erfaringer næsten ikke er repræsenteret i undersøgelsen – og hvor de er, fremgår ikke klart. Forebyggelse af prostitution bør især ske på baggrund af erfaringer fra mennesker, der har taget skade af prostitution, frem for på erfaringer fra mennesker, der stadig er aktive i prostitution, og som derfor kan have vanskeligt ved at gennemskue deres situation og den sexindustri, som de fleste af disse er økonomisk afhængige af.

Udvælgelse af Seksualpolitisk Forum

I forordet takker rapportens forfattere interesseorganisationen Seksualpolitisk Forum. Foreningen har i en årrække haft en politisk dagsorden om, at prostitution bør anses som et ganske almindeligt arbejde, og at rufferiparagraffen, der gør det forbudt at udnytte andres prostitution, bør afskaffes. Seksualpolitisk forum har arbejdet aktivt politisk herfor: ”Seksualpolitisk Forum støtter alle former for frivilligt indgået sexarbejde, herunder retten til at tjene penge på og leve af sin seksualitet. Vi ønsker anerkendelse af sexarbejde som lovligt erhverv med tilhørende rettigheder og pligter.”⁵

Seksualpolitisk Forum yder ikke social hjælp og støtte til personer i prostitution og spiller udelukkende en rolle som politiske aktører i prostitutionsdebatten.

Det angives ikke i rapporten, på hvilken måde Seksualpolitisk Forum har bistået forskerne, men de må have haft en betydende rolle, når de takkes i forordet. Vi forestiller os, at en politisk interesseorganisation bl.a. kan have været inddraget i forbindelse med søgning og udvælgelse af kilder til litteraturafsnittet. At der er store problemer med netop litteraturafsnittet, kommer vi nærmere ind på senere.

Ad 3: Udvælgelse og anvendelse af eksisterende forskning⁶

Afsnittet er præget af store mangler, hvad angår inddragelse af relevante undersøgelser om prostitution i omtalte lande. Det angives i rapportens bilag B, at inklusionskriterier for at medtage en undersøgelse har været ”... fx hvorvidt artiklerne omhandlede specifikke sociale tilbud til de prostituerede eller en afdækning af de prostitueredes behov eller oplevelser med prostitution”.⁷ Om ovennævnte ”fx” betyder, at der har været andre inklusionskriterier, samt i så fald hvilke, er uklart.

⁵ <http://www.seksualpolitik.dk/grundlag.html>

⁶ PID, kapitel 3

⁷ PID. S. 317.

Dog er det tydeligt, at bl.a. undersøgelser, som omhandler befolkningens holdninger og holdningsændringer til prostitution samt sammenhængen mellem prostitution, organiseret kriminalitet og menneskehandel, er udeladt.

Udeladelse af tysk litteratur

SFI har i undersøgelsen udvalgt forskning fra Sverige, Holland og New Zealand, men har valgt helt at udelade forskning fra Danmarks største naboland, Tyskland, som har en af EU's største sexindustrier, og hvortil der foregår der transport og udveksling af prostituerede mellem tyske og danske prostitutionsmiljøer.

Tysklands familieministerium har foretaget en indgående undersøgelse af voldsrater mod prostituerede⁸ og en stor, samlet undersøgelse af den tyske prostitutionslovgivnings effekter på både prostitueredes vilkår og begrænsning af menneskehandel til prostitution⁹.

Det er derfor både påfaldende og beklageligt, at de tyske erfaringer ikke er med i litteraturgennemgangen. Vi vil i det næste afsnit råde bod på den i SFI-rapporten udeladte formidling af de tyske resultater.

De tyske resultater

Den ovennævnte tyske voldsundersøgelse fra 2003 "Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany - A representative Study of Violence against Women in Germany"¹⁰, har et særligt afsnit om vold mod prostituerede med 110 informanter. Undersøgelsen viser, at prostituerede er udsat for markant mere fysisk, psykisk og seksuel vold samt seksuel chikane end andre kvinder, og at mere end halvdelen af de adspurgte havde været udsat for seksuelle overgreb som børn. Ligeledes havde 92 pct. af de prostituerede (P) været udsat for seksuel chikane mod 58 pct. i normalpopulationen (NP). Hvad angår psykisk vold, var andelen 82 pct. (P) mod 42 pct. (NP). Hvad angår fysisk vold, var andelen 87 pct. (P) mod 33 pct. (NP). Hvad angår seksuel vold, var andelen 59 pct. (P) mod 12 pct. (NP). Og hvad angår seksuel eller fysisk vold foretaget af partner, var andelen 62 pct. (P) mod 25 pct. i NP.¹¹

De tyske fund om høje voldsrater blandt prostituerede underbygges i andre undersøgelser, herunder undersøgelser beskrevet i det norske PRO-Senters årsrapporter¹², hvor man kan læse, at prostituerede i højere grad end andre grupper udsættes for vold i nære relationer, at de altså tilhører en særlig sårbar gruppe, og at 72 pct. af de prostituerede i Norge havde været udsat for vold mod 38 pct. i normalbefolkningen¹³.

Det er på den baggrund mærkværdigt, at SFI kun har valgt at stille et enkelt spørgsmål om vold i deres egen undersøgelse. Det er også mærkværdigt, at de fund, SFI kommer frem til, er lavere end i andre undersøgelser, for de bordelprostitueredes vedkommende langt lavere - her har kun 3 pct.

---

⁸ "Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany - A representative Study of Violence against Women in Germany", 2004, Ministeriet for familie, ældre, kvinder og ungdom. Kan downloades her:

<http://www.8smarts.dk/10394/Tyskland>

⁹ "Report by the federal Government on the Impact of the Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes (Prostitution Act)", <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/Publikationen/publikationsliste.did=100352.html>

¹⁰ "Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany - A representative Study of Violence against Women in Germany", 2004, Ministeriet for familie, ældre, kvinder og ungdom. Kan downloades her:

<http://www.8smarts.dk/10394/Tyskland>

¹¹ "Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany - A representative Study of Violence against Women in Germany", 2004, Ministeriet for familie, ældre, kvinder og ungdom, s. 23 ff.

¹² Pro-Senters årsrapport 2008,

<http://www.prosenteret.no/images/stories/aarsrapporter/Pro%20aarsrapport%202008.pdf>

¹³ Pro-Senters årsrapport 2009, s. 12,

<http://www.prosenteret.no/images/stories/aarsrapporter/Hele%20rapporten%202009.pdf>

oplevet fysisk vold fra sexkøbere i løbet af det seneste år, hvilket adskiller sig markant fra andre undersøgelser¹⁴ - uden at SFI reflekterer over, hvad denne afvigelse fra lignende undersøgelser kan skyldes, eventuelt om de vurderer fundet som tilstrækkeligt validt. For der er ikke grund til at antage, at danske sexkøbere er mindre voldelige eller begår færre overgreb end tyske sexkøbere.

Den tyske regerings gennemgang af landets prostitutionslovgivning og dens effekter fra 2007, "Report by the federal Government on the Impact of the Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes (Prostitution Act)"¹⁵ bringer også særdeles væsentlige og relevante fund.

Rapporten konkluderer, at kun få prostituerede gør brug af muligheden for social forsikring, at der ikke er målbare bedringer i den sociale beskyttelse af prostituerede, at der næsten ikke er sket målbare positive bedringer i prostitueredes arbejdsvilkår, at legaliseringen af rufferi ikke har forbedret de prostitueredes mulighed for at forlade prostitution, at der ikke er indikationer for, at legaliseringen har reduceret kriminalitet forbundet med sexindustrien, og at legaliseringen kun i et meget lille omfang har forbedret gennemsigtigheden i sexindustrien. Regeringen slår også fast, at prostitution ikke bør være et arbejde.

Det er skævvridende, at disse fund ikke medtages af SFI som baggrundsviden, når hensigten med deres undersøgelse har været at ville "... tegne et opdateret kort over prostitutionen i Danmark, der kan bidrage til at udvikle forebyggelsesindsatserne på området og til at effektivisere hjælpeindsatser samt kvalificere den offentlige debat" samt "... at den viden, som indsamles, og de metoder, der udvikles i dette projekt, skal danne grundlag for Socialministeriets fremtidige tilrettelæggelse af forebyggelsesindsatsen på prostitutionsområdet."¹⁶

Ovennævnte tyske erfaringer med en legalisering af rufferi, konsekvenserne, hvad angår bekæmpelse af menneskehandel til prostitution og de prostitueredes vilkår, bør ikke udelades i en fremtidig vurdering af forebyggelsesindsatser, hjælpeindsatser og eventuelle ændringer i den danske prostitutionslovgivning.

Inddragelse af kilder i forbindelse med Sverige, Holland og New Zealand

Vi finder ligeledes SFI's litteraturgennemgang af Sverige, Holland og New Zealand mangelfuld. Nedenfor gives derfor et kort overblik over, hvilke andre kilder der kunne være inddraget i forbindelse med landene Sverige, Holland og New Zealand, samt hvilken viden det ville have tilført rapporten.

Sverige

Den kilde, SFI anvender fra Sverige, er "Kännedom om prostitution" fra 2007 udgivet af den svenske socialstyrelse. Undersøgelsen omhandler prostitutionens omfang og udvikling i Sverige.

Sveriges regerings evaluering af den svenske kriminalisering af sexkøb "Forbüd mot köp af sexuell tjänst - En utvärdering 1999-2008"¹⁷ foretaget i 2010 af rigsadvokat Anna Skarhed¹⁸ er derimod udeladt af SFI's rapport. Det er uforståeligt, især fordi SFI vælger at stille de prostituerede spørgsmål om deres holdning til kriminalisering af sexkøb. Hvorfor vælger man så at undlade at formidle resultaterne fra en så væsentlig rapport i forbindelse med litteraturgennemgangen?

---

¹⁴ PID, s. 233

¹⁵ "Report by the federal Government on the Impact of the Act Regulating the Legal Situation of Prostitutes (Prostitution Act)", <http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/Publikationen/publikationsliste.did=100352.html>

¹⁶ SFI's projektbeskrivelse til pressebrug

¹⁷ "Forbüd mot köp af sexuell tjänst - En utvärdering 1999-2008", rapporten kan downloades her: <http://www.8smarts.dk/10398/Sverige>

¹⁸ Et videooplæg, hvor rigsadvokat Anna Skarhed gennemgår den svenske evaluering, kan ses her: <http://grossefreiheit.dk/9531/>. Anna Skarheds tale og noter til oplægget kan downloades her: <http://grossefreiheit.dk/9532/Papers>

Sveriges lovgivning fra 1999, hvor det gøres kriminelt at købe seksuelle ydelser, har, udover at begrænse prostitution, også som sigte at begrænse menneskehandel og fremme ligestilling bl.a. gennem en holdningsændring i befolkningen til køb af sex¹⁹. Evalueringen af den svenske kriminalisering af sexkøb konkluderer bl.a., at loven er effektiv i forbindelse med at begrænse menneskehandel, at antallet af gadeprostituerede er halveret, og at Sverige modsat sine nabolande Norge og Danmark ikke har set en vækst i prostitutionens omfang siden 1999, hvor loven indførtes.

Det er også værd at bemærke, at loven støttes af 71 pct. af den svenske befolkning, samt har skabt en betydelig holdningsændring i befolkningen²⁰ og dermed har opfyldt en vigtig intention i loven. Endelig er antallet af svenske mænd, som har købt seksuelle ydelser, faldet fra 13,6 pct. i 1996 til 7,8 pct. i 2008²¹.

Holland

SFI's kortfattede litteraturgennemgang af situationen i Holland får forholdene i den hollandske sexindustri til at fremstå som stort set uproblematisk.

I SFI's rapport refererer man udelukkende til Daalders undersøgelse "Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban"²² fra 2007 i litteraturgennemgangen i forbindelse med Holland. Daalder konkluderer bl.a., at udbud og efterspørgsel er faldet, efter at prostitution blev legaliseret i Holland i 2000.

Hvad SFI undlader at medtage, er, at prostitution i absolutte tal er meget omfattende i Holland. Hollands udenrigsministerium estimerede i 2004, at der var 25.000 prostituerede i landet, hvoraf 12.500 prostituerede sig på samme tid på 6.000 lokationer²³.

Det er tankevækkende, at nogle af Daalders fund, som problematiserer situationen i Holland, ikke er trukket frem i SFI-rapportens hovedtekst, men er gemt væk i et bilag. Det drejer sig bl.a. om fund som, at prostituerede følelsesmæssigt har fået det værre, og at brugen af beroligende midler er steget efter legaliseringen.²⁴

Hollands rigspoliti gennemførte i 2008, 8 år efter legaliseringen, en undersøgelse "Schone Schijn"²⁵, som beskriver menneskehandlen i den legaliserede prostitutionsbranche. Undersøgelsen i sin helhed findes kun på hollandsk, men følgende konklusion er oversat til engelsk: "The researchers estimated that 50 to 90 percent of women in legalized brothels were "working involuntarily." Based on these estimates, the Amsterdam legal brothel sector alone would "employ" 4.000 victims of human trafficking annually. Due to the involvement of international organized crime networks in the legal and illegal prostitution sector, a number of Dutch cities, such as

---

¹⁹ "The Swedish Approach: A European Union Country Fights Sex Trafficking", Gunilla Ekberg og Kajsa Wahlberg, 2011, <http://www.thesolutionsjournal.com/node/895>

²⁰ ibid

²¹ ibid

²² "Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban", A.L. Daalder, 2007, undersøgelsen kan downloades her: <http://www.8marts.dk/10393/Holland>

²³ "Dutch Policy on Prostitution, Questions and Answers 2004", the Netherlands Ministry of Foreign Affairs

²⁴ "Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban", A.L. Daalder, 2007, s. 71: "The extent of the emotional well-being has declined between 2001 and 2006 with regard to all measured aspects. This matches the finding that the extent of distress has become higher, and the use of sedatives has increased. In addition, prostitutes were less content about their income than they were in 2001"

²⁵ "Schone Schijn. De signalering van mensenhandel in de vergunde prostitutie", det hollandske rigspoliti, 2010, http://www.om.nl/onderwerpen/mensenhandel_en/@148766/schone_schijn/

Amsterdam and Rotterdam, have recently been forced to close down a large part of their legal prostitution markets.”²⁶

Ligeledes viser flere hollandske kilder, at menneskehandel er en del af den legaliserede prostitutionsbranche:

- Ablak-sagen: Et kriminelt netværk fra Ungarn handlede ca. 40 unge ungarske kvinder til vinduesprostitution i Holland. Kvinderne blev tvunget til at arbejde i mange timer alle ugens dage og til bl.a. at tilbyde ubeskyttet sex.²⁷
- Operation Sneep: afslørede en omfattende, velorganiseret kriminel organisation, der solgte mere end 100 prostituerede. Ledet af to tyrkiske brødre havde den mere end 20 alfonser, en tilknyttet abortklinik og en klinik, som udførte tvungne brystimplantationer på kvinderne. Der var tale om falske dokumenter, rufferi og om at kontrollere kvinderne ved hjælp af en blanding af trusler, vold, frygt, afhængighed og omsorg. Kvinderne blev tvunget til at tjene 1.000 euro om dagen og kunne købe sig fri for mellem 30.000 og 240.000 euro. Kvinderne var bange for at blive dræbt, hvis de forlod gruppen.²⁸ Operation Sneep viste med al tydelighed, at det hollandske system med licenser ikke fungerer, idet de mere end 100 prostituerede i den legale sektor viste sig at være ofre for menneskehandel og udnyttelse.
- Der er i forbindelse med uledsagede nigerianske mindreårige asylansøgere konstateret organiseret menneskehandel til prostitution. De kriminelle netværk fik pigerne til at søge om asyl og anbragte dem efterfølgende i hollandske bordeller.²⁹
- Amsterdam byråd har i samarbejde med en strategisk partner opkøbt vinduesbordeller i byens Red Light District samt lavet planer for at rekonstruere området med et mål om at lukke 50 pct. af bordellerne i området³⁰. Man har måttet erkende, at der finder omfattende organiseret kriminalitet og menneskehandel³¹ sted i den legale sexindustri og at Amsterdam by havde mistet kontrollen med Red Light District.³²

Udeladelsen af ovennævnte oplysninger giver et forskønnet og ikke retvisende billede af den hollandske situation.

New Zealand

SFI-rapportens formidling af resultater fra det new zealandske justitsministeriums evaluering fra 2008 af The Prostitution Reform Act fra 2003³³ (RPRA) får det til at se ud, som om sexindustrien i New Zealand er velkontrolleret og dekriminaliseringen af prostitution og lovliggørelse af rufferi bl.a. har betydet, at omfanget af gadeprostitution ikke er steget. Forfatterne skriver i SFI-rapporten:

---

²⁶ “The Swedish Approach: A European Union Country Fights Sex Trafficking”, Ekberg og Wahlberg, 2011

²⁷ “Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to Better Prevent the Crime”, 2010, OSCE s. 93

²⁸ “Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to Better Prevent the Crime”, 2010, OSCE

²⁹ NEWSLETTER 2010 10th year - number 1 - Sept 2010, CIROC og Unaccompanied Minors in the Migration Process, 2010, Frontex, EU

³⁰ The Van Traa Project <http://confedent-fi->

bin.directo.fi/@Bin/d6709a0d3ada813c5dcc37028d05423a/1309795031/application/pdf/4115455/Bart_de_Graaf.pdf

³¹ http://www.nytimes.com/2008/02/24/world/europe/24amsterdam.html?_r=1

³² The Van Traa Project

³³ ” Report of the Prostitution Law Review Committee on the Operation of the Prostitution Reform Act 2003”, det new zealandske justitsministerium 2008 (RPRA 2008), <http://www.justice.govt.nz/policy/commercial-property-and-regulatory/prostitution/prostitution-law-review-committee/publications/plrc-report/report-of-the-prostitution-law-review-committee-on-the-operation-of-the-prostitution-reform-act-2003/?searchterm=prostitution%20reform%20act>

” En evaluering af reformen fra 2007 viser blandt andet, at legaliseringen ikke, som anført af en række kritikere, synes at have medført en stigning i gadeprostitution”.³⁴

De anførte kritikere er dog ikke hvem som helst. En af kritikerne er byen Manukaus³⁵ byråd, som i 2010 har forsøgt at få ændret lovgivningen til et forbud mod gadeprostitution. Byrådet udtaler bl.a.: “Although this was promised by supporters of the reform legislation of 2003, street prostitution has not decreased since the passage of that law. On the contrary, it is estimated that the number of sex workers in Manukau has quadrupled since 2003.”³⁶ og “Since the passage of the legislation, we have seen an increase in the number of under-age sex workers, and increasing assaults on, and - dare I say it - murders of, prostitutes. That runs in the face of what we were told the Act would deliver, which was health and safety”.³⁷

Befolkningen i Manukau føler sig meget generet af prostitutionen, og lokale myndigheder oplever, at de ikke har beføjelser til at regulere prostitutionen: “With the introduction of the PRA the “power” has shifted from the community to the sex industry.”³⁸

Der er kritiske røster om, at prostitution af mindreårige på helt ned til 11 år er et stigende problem³⁹, ligeledes at illegale bordeller organiseret af bl.a. asiatiske kriminelle netværk, eksisterer i et ikke ubetydeligt omfang. New Zealands Police Association skriver juli 2010: “Legalisation of prostitution has seen at least one major gang in New Zealand recently move to gain strategic control of the high-end industry, as a ‘riskfree’ cash cow and money laundering front.”⁴⁰

New Zealands regering skriver ligeledes i 2010: “Organised crime groups in New Zealand have also been noted for their involvement in kidnapping for gain. In a recent example, a brothel client was kidnapped, threatened with violence and had a large amount of money withdrawn from their account. The brothel is believed to be one of several in the wider Auckland region run by an Asian organised crime syndicate”.⁴¹ og “The presence of foreign nationals working illegally in New Zealand’s sex industry has also been identified”.⁴²

Desuden giver den new zealandske model ikke politiet ret til at kontrollere bordeller; der føres ikke officielle lister over bordellerne og deres beliggenhed; de lokale sundhedsmyndigheder, der skal udføre sundhedskontroller på bordellerne, skal selv lokalisere bordellerne for at kunne føre kontrol, og det betyder, at der i realiteten stort set ikke føres kontrol med forholdene, herunder de prostitueredes vilkår, hvilket også står at læse i det new zealandske justitsministeriums evaluering (RPRA).⁴³

Vi må også i forbindelse med litteraturgennemgangen af New Zealand konstatere, at udeladelse af oplysninger giver et forskønnet og ikke retvisende billede af de new zealandske erfaringer.

---

³⁴ PID, s.40

³⁵ Manukau er New Zealands tredjestørste by og ligger tæt på hovedstaden Auckland

³⁶ Manukau City Council (Control of Street Prostitution) Bill — Second Reading, 2006 New Zealand Parliament. http://www.parliament.nz/en-NZ/PB/Debates/Debates/9/3/f/48HansD_20061011_00001041-Manukau-City-Council-Control-of-Street-Prostitution.htm

³⁷ ibid

³⁸ Submissions of the Manukau City Council on the Manukau City Council (Regulation of Prostitution in Specified Places) Bill 2010 to the Local Government and Environment Select Committee, 2010, Manukau City Council

³⁹ 11. juni 2010 bragte NZ Herald News artiklen “Rise in underage prostitutes working Auckland streets”, http://www.nzherald.co.nz/nz/news/article.cfm?c_id=1&objectid=10651252 og Te Waha Nui Online, 9.juni 2010 i artiklen “Girls no more than 12 working city’s ‘young red light area’”, <http://www.tewahanui.info/wordpress2/?p=3540>

⁴⁰ “Lifting the lid on organized crime: Understanding organised crime - Part 3”, 2010 New Zealand Police Association

⁴¹ “Organised Crime in NZ”, 2010, New Zealand Government

⁴² ibid

⁴³ RPRA 2008

Generelt om litteraturgennemgangen

Litteraturgennemgangen medtager ikke danske og udenlandske undersøgelser om mænds køb af sex og mulighederne for at begrænse udnyttelsen af mennesker i prostitution og efterspørgslen ved at fokusere på sexkøbernes fremtrædende rolle i prostitution, noget, der ellers ville understøtte rapportens formål om at skabe viden om forebyggelsesindsatser. Såfremt samfundets intention er at mindske sexindustrien, er en begrænsning af efterspørgslen og dermed af sexkøbernes antal essentiel.

Ligeledes er det påfaldende, at FN's Kvindekonvention, som Danmark har tiltrådt og ratificeret, og som er et betydeligt internationalt dokument i forbindelse med prostitutionsområdet, overhovedet ikke nævnes – et valg, der understøttes i rapportens fravær af henvisninger til og undersøgelse af ligestillingsaspekter.

Størsteparten af de personer, der udnyttes i prostitution, er kvinder og piger, og kvindekonventionens artikel 6⁴⁴ byder den danske stat at tage alle nødvendige skridt for at bekæmpe handel med kvinder til prostitution og udnyttelsen af kvinders prostitution. Aftalen er helt grundlæggende i forbindelse med sikring af kvinders rettigheder.

Diskursskifte

Kvindekonventionens artikel 6 står i dyb modsætning til opfattelsen af prostitution som "sexarbejde". Den står derfor i modsætning til SFI-rapportens terminologi, hvor man løbende gennem hele rapporten anvender begrebet *arbejde* om at prostituere sig, eksempelvis: "... klinikker, hvor der *arbejder* ..." og "... informanternes oplevelse af deres egen livssituation, afhænger af, hvilken arena de *arbejder* inden for ...". Begrebet *arbejde* anvendes også, selv når der er tale om udenlandske prostituerede, om hvem man ikke med sikkerhed kan sige, at de ikke er ofre for menneskehandel.

Når SFI har fundet det vigtigt terminologisk at afspejle en holdning, der signalerer en afstand til udnyttelsesaspektet i prostitution og dermed til de gældende konventioner på området, ved at beskrive prostitution som et arbejde, og derfor også terminologisk delvis frasiger sig statens definition af prostitution som et socialt problem, bør man som seriøs forskningsinstitution gøre læserne dette klart og begrunde dette terminologivalg og diskursskifte i forbindelse med sin formidling af resultaterne.

Ad 4. Design og statistisk metode⁴⁵

Der er flere forhold i SFI's valg og brug af metode samt dataanalysen, som betyder, at det billede, rapporten tegner af prostitutionens omfang i 2010, ikke er retvisende.

Nedenfor er angivet følgende problematikker:

- Repræsentativitet
- Manglende opgørelse af nuværende og tidligere prostituerede
- Opgørelserne af omfanget af prostitution

---

⁴⁴ Article 6: States Parties shall take all appropriate measures, including legislation, to suppress all forms of traffic in women and exploitation of prostitution of women.

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

⁴⁵ PID, s. 42, ff.

Repræsentativitet⁴⁶

Forfatterne skriver, at det har været udfordrende at forsøge at opnå repræsentativitet, og at læseren skal være opmærksom på ”at de ting, som denne undersøgelses informanter og respondenter lægger vægt på, kunne have haft en anden vægt, hvis det i højere grad var lykkedes at komme i kontakt med udenlandske gadeprostituerede og kvinder på thaiklinikker”.⁴⁷

Forfatterne konstaterer selv: ”De prostituerede, der har deltaget i undersøgelsen, er givetvis ikke repræsentative for alle prostituerede”⁴⁸ Forfatterne anfører følgende fejlkilder, som betyder, at den undersøgte population ikke er repræsentativ for gruppen af prostituerede som helhed:

- En overrepræsentation af prostituerede, som ofte sælger sex, hvad enten dette er på gaden, på klinik eller i escort
- Risiko for, at de store klinikker er overrepræsenterede
- Blandt escortprostituerede er der størst chance for at få fat i de personer, som annoncerer mest
- Generelt set er der tale om personer, som aktivt har valgt at blive interviewet eller deltage i en spørgeskemaundersøgelse, hvilket overvejende kan have været de ressourcestærke prostituerede
- Disse ressourcestærke personer kan have haft en interesse i at udtale sig i undersøgelsen
- Der er grupper af prostituerede, som man kun har haft kontakt til i begrænset omfang. Dette gælder eksempelvis udenlandske gadeprostituerede og til en vis grad thailandske klinikprostituerede
- De udenlandske prostituerede har haft store vanskeligheder med at forstå basale spørgsmål på engelsk
- Kontakten til de mandlige prostituerede er i flere tilfælde er blevet etableret via et internetchatforum, som ikke udelukkende omhandler salg af sex⁴⁹

Den kvantitative del af undersøgelsen har indsamlet spørgeskemaer fra i alt 290 danske prostituerede og 23 udenlandske prostituerede⁵⁰ - dvs. at under 10 pct. af informanterne er udenlandske. I den kvalitative del er der foretaget 10 interviews med nuværende udenlandske prostituerede samt gennemgang af 20 journaler fra Reden International⁵¹. De 10 kvalitative interviews med udenlandske prostituerede skal ses i forhold til et samlet antal på 104 prostituerede, som er blevet interviewet – dvs. igen en andel af udlændinge på under 10 pct.

Forskerne angiver samtidig et estimat på 780 danske og 853 udenlandske klinikprostituerede⁵², oplyser, at der er ca. 595 udenlandske gadeprostituerede og meget få danske⁵³ samt henviser til et udsagn om, at der stort set kun findes udenlandske kvinder på stripbarerne i Danmark⁵⁴. I alt estimerer SFI på denne måde, at der er betydeligt flere udenlandske end danske prostituerede i Danmark – selv om SFI ikke estimerer, hvor mange henholdsvis udenlandske og danske kvinder, som kører escort.

---

⁴⁶ For en uddybning og nærmere analyse af problemerne vedrørende repræsentativitet henvises til matematikprofessor Inge Henningsens kommentar ”Også prostituerede har krav på retvisende statistik”

⁴⁷ PID s. 21

⁴⁸ PID s. 20

⁴⁹ PID s. 20-21. Se også Inge Henningsens kommentar: ”Også prostituerede har krav på en retvisende statistik”.

⁵⁰ PID, s. 55

⁵¹ PID, s. 44

⁵² PID s. 80

⁵³ PID, s. 85-86

⁵⁴ PID s. 118

Det er på den baggrund tankevækkende, at forskerne primært koncentrerede sig om bordeller med danske prostituerede ved deres besøg på bordellerne for at udlevere og indsamle spørgeskemaer: ” Vi koncentrerede os primært om klinikker med danske prostituerede. Af de 554 klinikker havde vi kendskab til, at 124 med sikkerhed rummede danske prostituerede”⁵⁵.

Forskerne skriver om årsagen til denne prioritering: “For de udenlandske klinikker er situationen en lidt anden. Vi har forsøgt at indhente svar til de øvrige kvantitative analyser (dvs. ved et langt spørgeskema) på mange udenlandske klinikker, men på grund af tilbageholdenhed og sprogbarrierer har det vist sig nærmest umuligt at få besvarelser retur. Vi har derfor ikke haft et tilsvarende fokus på at komme rundt på alle de udenlandske klinikker i forbindelse med den generelle kvantitative undersøgelse”⁵⁶.

Man har altså valgt at prioritere at få nogle svar indsamlet ved personligt fremmøde på de klinikker, hvor man nemmest kunne komme i dialog med de prostituerede, uanset at man vidste, at disse svar ikke ville være repræsentative for den samlede prostitutionspopulation. Vi finder ikke, at det, at en opgave er vanskelig, er en tilstrækkelig undskyldning for ikke at løse den, især ikke, når netop den udenlandske gruppe er den gruppe, man savner mere viden om.

Den katastrofalt manglende indsamling af viden om udenlandske prostitueredes vilkår får til følge, at de danske bordelprostituerede kommer til at stå som sandhedsvidner for også de udenlandske prostitueredes ikke undersøgte vilkår; dette i en national undersøgelse, der har som formål at skulle danne baggrund for den fremtidige danske prostitutionsindsats.

Det er meget, meget uheldigt, især når man fra udenlandske undersøgelser, fra politiefterforskning af sager om menneskehandel osv. ved, hvor udsatte de udenlandske prostituerede ofte er⁵⁷. Og ja, det er meget vanskeligt og omkostningstungt at undersøge denne målgruppe. Men hvorfor har man så ikke kastet håndklædet i ringen og erkendt, at den givne opgave var for stor til at løse inden for den givne tidsramme og med de tildelte midler?

Det er sikkert, at et øget fokus på udenlandske prostituerede i den kvantitative undersøgelse ville have givet et andet billede af oplevet livskvalitet, levevilkår, udnyttelse, kriminalitet og menneskehandel, idet udenlandske prostituerede i næsten samtlige kvalitative bidrag i SFI-rapporten samstemmende fortæller om en situation præget af udnyttelse og tvang. Følgende er et eksempel fra rapporten: ”Blandt især udenlandske informanter er der prostituerede, som enten bor på klinikkerne, eller periodevis befinder sig på klinikkerne døgnet rundt, hvormed de kan betjene kunder hele tiden.”⁵⁸

At de udenlandske bordelprostituerede og gadeprostituerede er så underrepræsenterede, betyder, at alle de resultater, man finder på grundlag af spørgeskemaundersøgelsen, reelt kun kan antages at gælde for de danske prostituerede. Da der ikke er grund til at antage, at der er ens vilkår for danske og udenlandske bordel- og gadeprostituerede, kan man ikke generalisere de fundne resultater om bopæl, indtjening, grund til at prostituere sig, ønske om at holde op, etc., etc. til at gælde alle bordelprostituerede, sådan som det fremstilles i rapporten⁵⁹.

Disse spørgsmål kan man derfor med rette stille.: Hvorfor har man tilsyneladende ikke anvendt tolke i forbindelse med dataindsamlingen, men udleveret et spørgeskema på engelsk til udenlandske

---

⁵⁵ PID s. 54

⁵⁶ PID, s. 78

⁵⁷ Se f.eks. ovennævnte eksempler fra situationen i Holland.

⁵⁸ PID s. 102

⁵⁹ Se Inge Henningsens kommentar: Også prostituerede har krav på en retvisende statistik”.

kvinder, der ofte kommer med ringe eller ingen uddannelsesbaggrund? Og hvorfor bruger man det faktum, at mange udenlandske prostituerede kun opholder sig i Danmark i kortere tid, som begrundelse for/bortforklaring af ikke at kunne interviewe dem, når et interview kan gøres på maksimalt et par timer?

Det skal også nævnes, at et uoplyst antal af besvarelserne fra de mandlige prostituerede, er hentet ved via et chatforum at opfordre mænd, som sælger sex, til at udfylde et spørgeskema⁶⁰. Hvordan har forskerne sikret sig metodisk mod, at f.eks. personer, som ikke prostituerer sig, har udfyldt spørgeskemaerne? ⁶¹

Alt i alt er der derfor ikke blot tale om, at læseren skal tage højde for problemerne med manglende repræsentativitet, men om, at forfatterne ikke har været i stand til at undersøge de faktiske forhold i den danske sexindustri.

Manglende opgørelse af nuværende og tidligere prostituerede

Forfatterne gør flere steder⁶² meget ud af, at fortælle, at der er forskel på aktive og tidligere prostitueredes oplevelser af at prostituere sig samt skildring af levevilkår, livssituation og prostitution generelt.

Samtidig har man valgt slet ikke at medtage tidligere prostituerede i den kvantitative del af undersøgelsen⁶³, mens fordelingen mellem aktive og tidligere prostituerede informanter i den kvalitative del af undersøgelsen ikke er angivet⁶⁴, ligesom det ikke i forbindelse med formidling af informanternes svar er angivet, om de er nuværende eller tidligere prostituerede. Derimod gøres der i alle afsnit meget ud af at angive forskellene på de forskellige prostitutionsarenaer.

For at få et billede af de prostitueredes oplevelser af prostitutionen vil en sådan opdeling være mindst lige så væsentlig, da mange tidligere prostituerede ændrer holdning til det at være i prostitution, efter de har forladt sexindustrien. Dette redegør rapporten selv for⁶⁵: ”Efter ophør i prostitution er der kvalitative indikationer på, at den vurdering af deres situation som de prostituerede havde, mens de var i prostitution, i visse tilfælde rykker sig fra at opleve arbejdet positivt til en mere negativ oplevelse af økonomisk afhængighed og social eksklusion etc. ...” Og endnu et eksempel: ⁶⁶” Det er især de tidligere klinikprostituerede, der har indgået i terapiforløb, som i interviews beretter at have oplevet psykiske følger af deres tid i prostitution. Disse informanter fortæller, hvordan de først efter at have forladt prostitution kan se, hvilke skadevirkninger det har haft”.

Forfatterne gør meget ud af at anvende en teori om redefinition af dårlige og traumatiske oplevelser. Denne teori understøtter netop, at det er nødvendigt for mange prostituerede at bruge omfattende forsvarsmekanismer og selvbedrag for at kunne være i prostitution, og dermed, at situationen ofte er værre end den, aktivt prostituerede angiver.

At tidligere prostituerede ikke har deltaget i den kvantitative del af undersøgelsen, udgør et alvorligt problem. I arbejdsmedicinske undersøgelser tales om en såkaldt healthy worker-effekt: I fag med

---

⁶⁰ PID, s. 54-55

⁶¹ Se også Inge Henningsens kommentar: Også prostituerede har krav på en retvisende statistik”.

⁶² f.eks. PID s. 61 og s. 229

⁶³ PID s. 390

⁶⁴ I den kvalitative del er der foretaget interviews med tidligere mandlige og kvindelige prostituerede. Det er dog uklart, hvor mange: På side 46 angives, at 12 tidligere klinikprostituerede har deltaget i den kvalitative del af undersøgelsen. På side 46 nævnes, at tidligere gadeprostituerede har deltaget, men ikke hvor mange. På side 47 nævnes, at tidligere mandlige prostituerede har deltaget, men ikke hvor mange.

⁶⁵ PID, s. 61

⁶⁶ PID, s. 211

meget belastende arbejdsbetingelser er der en tendens til, at kun arbejdere med et godt helbred kan blive ved med at arbejde. Hvis man derfor undersøger helbredet hos dem, der stadig er beskæftiget i det pågældende fag, vil man ofte finde meget sunde individer, hvad der fejlagtigt kan tolkes som gunstige arbejdsbetingelser. De andre er ophørt med arbejdet. Med andre ord har kvinder, der finder sig til rette som prostituerede, en større chance for at komme med i undersøgelsen, fordi de alt andet lige må formodes at være aktive i længere tid⁶⁷.

At forskellen mellem aktive og tidligere prostitueredes ofte forskellige udsagn ikke sammenlignes, og at tidligere prostituerede ikke har deltaget i den kvantitative del, betyder, at rapporten skævvrider situationen til fordel for de positive udsagn, som fås fra de mange informanter, som er aktive i prostitution. Det længere perspektiv mistes. Betydningen af, at man som menneske er tilbøjelig til at se sin nuværende livssituation i et positivt lys – særlig, når situationen samtidig ikke opleves at kunne ændres uden store og uoverskuelige konsekvenser – underkendes tilsvarende.

Hvor mange der har psykiske lidelser eller har været udsat for vold blandt dem, der stadig er prostituerede, giver ikke et retvisende billede af, hvor ofte disse ting forekommer blandt alle prostituerede, fordi man må formode, at de, der har været udsat for sådanne hændelser, har haft en større tendens til at holde op, således at de ikke er til stede i den population, man undersøger.

Sexarbejdernes Interesseorganisations rolle i dataindsamlingen

Sexarbejdernes Interesseorganisation har en politisk dagsorden om at arbejde for en legalisering af rufferi og en egenøkonomisk interesse i at bevare/udvide sexindustrien. De har derfor også en politisk interesse i, at bordelprostitution fremstår så positivt som muligt, og i, at så mange af deres kontakter i prostitutionsmiljøet som muligt har deltaget i undersøgelsen. Det står ingen steder at læse, hvordan forfatterne har imødegået dette, samtidig med at de har involveret organisationen tæt i både følgegruppe og undersøgelsesforløb.

Det fremgår ikke af undersøgelsen, på hvilken måde man har sikret sig, at der ikke er en overrepræsentation af SIO-medlemmer i eksempelvis den kvantitative del af undersøgelsen, således at man sikrer sig mod misvisende resultater – noget, der er væsentligt, idet SIO med sit lave medlemstal set i forhold til det samlede antal prostituerede ikke er repræsentativ for gruppen af aktivt prostituerede. Dette forhold bliver særlig væsentligt, når undersøgelsen i sin helhed også langt fra er repræsentativ på grund af den lave deltagelse af udenlandske prostituerede.

Ad 5: Opgørelserne af omfanget af prostitution⁶⁸

Undersøgelsen fremkommer med et langt lavere tal end hidtil for antallet af prostituerede i Danmark, et tal, som SFI dog også angiver som et absolut minimumstal. Følgende er problematiske forhold, som sår tvivl om pålideligheden af opgørelsen, og som hver for sig bevirker, at det reelle tal alt andet lige må være betydelig højere end de 3.131 prostituerede, man i rapporten fastsætter som minimumstallet for prostitutionens *omfang*:

- Prostituerede under 18 år medtages ikke med begrundelsen, at det er ulovligt for personer under 18 år at prostituere sig. Forfatterne vælger derfor ikke at inkludere prostitution af personer under 18 år i den anvendte definition. Det ændrer dog ikke ved, at prostituerede under 18 år udgør en del af de personer, som prostituerer sig i Danmark. At dette fører til et underestimat, viser det faktum, at 10 pct. af informanterne i den kvantitative del af undersøgelsen angiver at have haft deres debut i prostitution i en alder af *senest* 18 år.⁶⁹

---

⁶⁷ Inge Henningsen: "Også prostituerede har ret til en retvisende statistik".

⁶⁸ PID, s. 74

⁶⁹ PID, s. 164

- Man har taget udgangspunkt i trykte annoncer i Ekstra Bladet kombineret med dataudtræk fra politiets sagsregister. Der ser ikke ud til at være foretaget en systematisk monitorering af prostitutionsannoncer på internettet over en længere periode. Vi må antage, at internetmarkedet derfor ikke figurer i omfangsundersøgelsen, hverken hvad angår de, der udelukkende annoncerer på internettet, og de, der både annoncerer på internettet og i Ekstra Bladet.⁷⁰ Det betyder, at der foreligger et udefineret mørketal, hvad angår omfanget af bordel- og escortprostituerede. Dette er særligt interessant set i lyset af, at SFI oplyser, at man i Norge har talt annoncer på internettet som en del af opgørelsen over antallet af prostituerede i Norge⁷¹.

Det fremgår heller ikke af rapporten, om man har taget højde for de regionale forskelle i Ekstra Bladets annoncer, idet det ikke er de samme annoncer, der bringes i Københavnerudgaven og i eksempelvis Esbjergudgaven. Har man ikke taget højde for dette, er der også her et udefineret antal prostituerede, som ikke er med i optællingen.

- Undersøgelsen anvender politiets registrering af antal prostituerede som udgangspunkt/basis for opgørelsen af prostitutionens omfang. Men i hvilket omfang er denne opgørelse fyldestgørende? Man anvender tal fra de opgørelser, politiet har foretaget, men det er ikke ensbetydende med, at politiet har foretaget de pålagte årlige kontrolbesøg på samtlige danske bordeller.

Hvordan sker politiets optællinger? Et afgørende parameter vil eksempelvis være, hvornår på dagen politiet har besøgt et bordel. Om formiddagen finder de måske en enkelt thaiprostitueret på et københavnsk bordel, om aftenen otte samme sted. Hvilken registrering foretager de så? Registreres alle otte som prostituerede i politiets statistik, også selv om de seks siger, at de bare er på venindebesøg? Eller registreres kun de to? Og hvilken validitet giver det politiets optællinger?

Der er også grund til at formode, at der med politiets knappe ressourcer sker en underprioritering af denne registreringsopgave, og at der derfor er rum for et vist mørketal i forbindelse med de optællinger, politiet har haft tid til at foretage. Hvilke overvejelser har SFI gjort sig om dette?

- Den statistiske optælling omfatter kun bordelprostituerede. Estimatet omfatter ikke den privat/diskrete prostitution, barprostitution (se nedenfor) samt mandlige prostituerede.
- Hvad angår antallet af gadeprostituerede, bør det for det første overvejes, om gadeprostitutionen er større i sommermånederne end i de angivne måneder november og marts. SFI indikerer selv, at antallet af udenlandske gadeprostituerede er stigende, idet mødestedet i København havde følgende udvikling i besøgstal: 1. halvår 2009, 11 på en aften; 2. halvår 2009, 22 på en aften; 1. halvår 2010, 25 på en aften. Men i rapporten interesserer man sig ikke for udviklingen i antallet af gadeprostituerede, kun for et absolut tal, ligesom gadeprostituerede i Århus og Odense samt de danske narkoprostituerede, der prostituerer sig bl.a. via mobiltelefon, ikke ser ud til at være medregnet.
- Optælling af omfanget af barprostitution, bl.a. fra stripbarer, er udeladt af undersøgelsen, idet man fandt det vanskeligt at opgøre, selv om forfatterne fortæller, at de havde indtryk af, at der foregik prostitution fra stripbarerne. Der er mange stripbarer i København, og det er almindelig viden blandt sexkøbere og taxichauffører, at man kan købe prostitution på en

⁷⁰ PID, s. 51 og s. 89

⁷¹ PID, s. 38, note 16

stripbar. Man kunne derfor have spurgt sexkøberne. Man kunne have forhørt sig hos taxachaufførerne. Man kunne have spurgt politiet eller læst politiets sagsrapporter om efterforskning i stripbarmiljøet. Man kunne have udgivet sig for at være sexkøber for at finde ud af, hvordan prostitutionen foregår i dette miljø. At undlade at optælle området, fordi man igen fandt en opgave vanskelig, er misvisende for det samlede prostitutionsomfang.

- Hvor er estimeringen af antallet af prostituerede, der prostituerer sig i swingerklubberne? Swingerklubberne er en kendt arena for prostitution, men nævnes ikke i rapporten.

Ad 6: Organisering og tredjeparts udnyttelse af personer i prostitution

Et af formålene med SFI-kortlægningen var at beskrive prostitutionens organisering. Rapporten skriver da også om graden af organisering⁷², man har fået mange vigtige oplysninger om de mange personer, der er rundt om den enkelte prostituerede, og som skal have sin del af kagen - man sandsynliggør, at tredjepart spiller en væsentlig rolle. Men man undlader at konkludere på, om og hvordan prostitution er organiseret af kriminelle, i hvilket omfang der reelt betales beskyttelsespenge, og man går ikke nærmere ind i, hvem bagmændene er. Der er ellers utallige eksempler i rapporten, som viser, at der foregår mange overtrædelser af den danske prostitutionslovgivning m.m.:

- Udenlandske prostituerede prostituerer sig typisk hver dag, og nogle bor på bordellerne⁷³
- Afrikanske gade prostituerede prostituerer sig i 66 dage på et 90-dages turistvisum⁷⁴
- Alle udenlandske prostituerede har kontakt til en form for bagmand⁷⁵
- En del prostituerede oplyser i det kvalitative interview, at de betaler beskyttelsespenge, og de antager, at mange bordeller også betaler beskyttelsespenge⁷⁶
- Bordelejerne tjener mange penge på de prostituerede. Det koster for 52 pct. af de klinik prostitueredes vedkommende mellem 600 og 1.800 kr. for en såkaldt helvagt på mellem 8 og 12 timer⁷⁷

Det nærmeste rapporten kommer på en konklusion er følgende: ”For de udenlandske gade prostituerede tegner der sig på baggrund af det kvalitative studie et billede af et langt mere organiseret område, hvor der i nogle tilfælde er involvering af bagmænd eller anden form for tredjepart. Undersøgelsens kvalitative gadeobservationer sandsynliggør således involvering af bagmænd. Eksempelvis har vi observeret, hvordan nogle mænd cirkulerer omkring kvinderne på gaden og ofte tager kontakt til dem.”⁷⁸ og ”Disse giver et indtryk af, at den udenlandske gade prostitution er meget organiseret, og at der øjensynligt sker overtrædelse af § 229 i straffeloven som ulovliggør rufferi ”.⁷⁹

Med betegnelserne ”meget organiseret” og ”en langt mere organiseret måde”, hvad angår udenlandske gade prostituerede, lægges der sprogligt afstand til de mange udsagn fra danske bl.a. danske bordel prostituerede, der mere end antyder, at der betales betydelige beskyttelsespenge til kriminelle, og at der sker omfattende rufferi på bordellerne. Der er efter vores mening også udtryk

---

⁷² PID, s. 317-318

⁷³ PID, s. 109, s. 291

⁷⁴ PID, s. 317

⁷⁵ PID, s. 318

⁷⁶ PID, s. 154

⁷⁷ PID, s. 295

⁷⁸ PID, s. 158

⁷⁹ PID, s. 159

for en tydelig organisering af kriminalitet på de danske bordeller, uanset at det ikke er lykkedes SFI at undersøge dette tilbundsgående – eller at sætte ord på denne kriminalitet.

Menneskehandel

Rapporten undersøger ikke, om der er handlede personer i prostitution, på trods af at forfatterne har adgang til beretninger og udsagn fra udenlandske kvinder, som tydeligt viser, at kvinderne er ofre for menneskehandel som defineret i internationale konventioner, f.eks.: ”Jane er fra Cameroun og er født i 1985. Jane rejste som helt ung fra sin familie for at tjene penge, så hun kunne hjælpe med forfølgelsen. I forbindelse hermed mødte hun en kvinde, der ville hjælpe hende ud af Cameroun. Jane underskrev et dokument, der bandt hende til at tilbagebetale 10.000 dollars til de, der arrangerede rejsen. Hun går derefter igennem en række ritualer, hvor der bliver taget et billede af hende samt en tot hår og noget blod – på den måde vil den lokale præst altid kunne kigge i et spejl og se, hvor hun er. I Kastrup Lufthavn bliver hun hentet af en mand, som tager hende med til Hovedbanegården. På Hovedbanegården bliver hun mødt af en afrikansk kvinde, der fortæller, at hun kan give Jane husly, og tager hende med til en lejlighed lidt uden for byen, hvor der også bor andre kvinder fra Cameroun. Denne madam arbejder selv på en sexklub og har dansk opholdstilladelse. Jane troede, at hun skulle arbejde som sangerinde og danser i Danmark, men arbejder nu i gadeprostitution ...”⁸⁰

Også på dette område er viden om udenlandske prostitueredes vilkår underbelyst.

Ad 7. Prostitution som socialt problem

Det er tankevækkende, at prostituerede, som i undersøgelsen giver udtryk for, at de er glade for at prostituere sig og føler sig provokeret af de nuværende sociale tilbud, der vil støtte dem til at forlade prostitution, samtidig ytrer ønske om bl.a. hjælp, f.eks. til etablering af grupper for prostituerede, som kan udveksle erfaringer, til at bearbejde deres oplevelser af vold og overskridelse af grænser samt ytrer ønsker en telefonlinje, der er åben 24 timer i døgnet for rådgivning⁸¹.

Dette formidles, *uden* at der analyseres på disse modsætninger og selvmodsigelser, herunder på validiteten af informanternes udsagn, selv om netop disse modsætninger indikerer, at hel eller delvis benægtelse af sin situation kan være en nødvendig psykologisk forsvarsmekanisme for en del prostituerede, for at de kan klare livet i prostitution..

Ad 8. Psykiske problemer, grænseoverskridelser og vold

Halvdelen af informanterne i undersøgelsen har psykiske problemer, og brugen af bl.a. alkohol, hash, antidepressiv medicin samt sovemedicin er omfattende i forbindelse med alle prostitutionsarenaer⁸². Andelen af personer med psykiske problemer er høj, men der sker desværre ikke en sammenligning med normalbefolkningens mentale sundhed.

Man anfører også, at de prostitueredes psykiske symptomer snarere skyldes misbrug end prostitution, uden at dette undersøges eller underbygges. Når halvdelen af informanterne har psykiske problemer – en højere andel end normalbefolkningen – er det nærliggende at formode, at prostitutionen, herunder grænseoverskridelserne, volden og risikoen for volden, spiller en rolle. Denne formodning underbygges i øvrigt af fortællinger i offentligheden fra tidligere prostituerede, hvoraf nogle beretter, at de bl.a. har udviklet et stofmisbrug for at kunne klare at prostituere sig.

---

⁸⁰ PID, s. 147

⁸¹ PID, s. 302

⁸² PID, s. 138

Ligeledes er der en tendens til, at man i rapporten formidler den ikke ubetydelige udsættelse for forskellige former for vold og grænseoverskridelser i prostitution på en bemærkelsesværdig nedtonende måde. F.eks. skriver forfatterne: ”Der er dog stærke indikationer på, at det langt fra er alle prostituerede, der oplever voldsepisoder jævnlige”.⁸³ Heldigvis ikke, men langt flere end i normalbefolkningen gør, og vold og grænseoverskridelser finder med forskernes egne ord sted i et vist omfang inden for alle prostitutionsarenaerne.⁸⁴ Den næsten positive reformulering af det faktum, at en del *ikke* oplever vold *jævnlige* – altså flere på hinanden følgende gange – finder vi distancerende og som et forsøg på at normalisere hændelser, man ikke ville acceptere under nogen omstændigheder på arbejdsmarkedet.

Hos escort- og gade prostituerede er frygten for at blive udsat for vold betydelig, og i alt 54 pct. af alle informanterne angiver at være bekymret for at blive udsat for fysisk eller psykisk vold⁸⁵. Alene frygten er nedslidende.

Hvis vold er alvorlig nok, kan det være tilstrækkeligt at blive udsat for vold og/eller trusler en eller få gange for at få sit mentale helbred ødelagt. Det er en generelt accepteret forståelse, at det at blive udsat for f.eks. en voldtægt eller for livstruende vold er stærkt traumatiserende og noget, en del aldrig kommer sig helt over. En del prostituerede oplever ifølge rapporten disse ting gentagne gange.

Hvad angår spørgsmålet om vold i den kvantitative undersøgelse, er det værd at bemærke, at mange prostituerede oplever grænseoverskridelser dagligt som en del af prostitutionen, så man ikke nødvendigvis kan vide, om de forstår det samme ved begrebet vold som andre. For nogles vedkommende er det en del af dagligdagen f.eks. at blive bidt, kradset, revet i håret, få hovedet skubbet bagover, blive skubbet til, få stukket fingre eller genstande op i anus eller vagina, at de ikke nødvendigvis vil beskrive det som forsøg på vold eller grænseoverskridelser, selv om det ikke var en del af den oprindelige aftale mellem dem og sexkøberen – og selv om det ville blive defineret som vold eller som en grænseoverskridende handling af en ikkeprostitueret, der blev udsat for dette.

Det undrer os derfor 1) at der kun er stillet ét spørgsmål om vold uden underkategori eller uddybning, når man ved, at mange forskellige former for vold er en latent del af prostitutionen, og 2) at det ikke kan ses af rapporten, hvilke overvejelser forskerne har gjort sig om netop forståelsesaspektet i forbindelse med begrebet vold.

Det skal også bemærkes, at spørgsmålet om vold ikke er med i de korte spørgeskemaer – i 38 ud af 328 tilfælde⁸⁶. Vi formoder, at dette valg er truffet, fordi man har haft et stærkt fokus på optælling og prostitutionsformer og –arenaer, men det er meget ærgerligt, at de vigtigste temaer i forebyggelsesøjemed - vold, grænseoverskridelser og andre former for udnyttelse i prostitution – har måttet vige til fordel for disse.

At prostituerede påtager sig en rolle, når de prostituerer sig, har rapporten ligeledes mange eksempler på. At påtage sig en rolle og derved at skjule og undertrykke egne følelser er stressfremkaldende og nedslidende⁸⁷. Ligeledes er det at være i konstante forhandlinger om, hvad man vil gå med til samt mere eller mindre frivilligt konstant at forsøge at flytte sine grænser, nedslidende, uanset om man definerer grænseflytningen som en overskridelse eller en overvindelse. De konstante forhandlinger om grænser er også noget, man ikke finder inden for almindelige job.

---

⁸³ PID, s. 231

⁸⁴ PID, s. 217

⁸⁵ PID, s. 235

⁸⁶ PID, s. 53

⁸⁷ Arbejdstilsynet: ”Publikation om arbejdsbetinget stress”

En analyse af dette samt en systematisk inddragelse af tidligere prostitueredes oplevelser og situation ville kunne have kastet et tydeligere lys over denne problematik. I stedet taler forfatterne om ”redefinering af dårlige oplevelser” uden at forholde sig til, hvad en sådan overlevelsesstrategi betyder for et menneskes identitet og psykiske tilstand på længere sigt.

Det er betænkeligt og på grænsen til det arrogante. Ville man i forbindelse med andre befolkningsgruppers oplevelser af så alvorlig en karakter anvende en lignende (bort)-forklaring på traumatiserende, krænkende og nedslidende oplevelser? Man kunne tolke dette som et udtryk for en tendens til forskningsmæssig stigmatisering af den prostituerede og som et forsøg på at normalisere den udnyttelse og nedslidning, mange af informanterne giver udtryk for på forskellig vis.

På arbejdsmarkedet vil man ikke finde sig i, at man i det daglige arbejde skal udsættes for risiko for eller reel vold, voldtægt og grænseoverskridelser, og så tage til takke med at få at vide, at man kan redefinere oplevelserne. På arbejdsmarkedet forventes det, at det er arbejdstagerens ret ikke at blive udsat for sådanne oplevelser. I prostitution er dette ikke muligt, fordi en del sexkøbere er voldelige og grænseoverskridende og vold derfor er en uløselig del af prostitution. Hvordan sexkøberne og deres vold begrænses, kommer rapporten desværre ikke med et eneste bud på.

8. marts-initiativet, august 2011

www.8marts.dk

www.grossefreiheit.dk

www.tagstillingmand.dk